

Noora Valkila

SUJUVA KOIRA-ARKEA

Lempeän luja
TAPAKASVATUS-
OPAS

TAMMI

© Noora Valkila ja Tammi 2022

VALOKUVAT Aino Pikkusaari

ULKOASU Laura Ylikahri

TAITTO Jukka Iivarinen

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

ISBN 978-952-04-3575-2

Painettu EU:ssa

Noora Valkila

SUJUVA
KOIRA-ARKEA

Lempeän luja
TAPAKASVATUS-
OPAS

TAMMI • HELSINKI

Sisällys

Lukijalle | 6

1 Yhteisen arjen rakentuminen

Tapakasvatusta tarvitaan | 12

Kehitä koiranlukutaitoa | 27

Koiran kasvattamisen ja koiran kasvamisen tasapaino | 36

2 Perustavat heti haltuun

Sisäsiisteyden opettamisnikit | 48

Koiran pureskeluvimma | 50

Yksinoloa on opeteltava | 58

El on aina ei | 63

Rauhoittuminen tärkeänä taitona | 70

Heti hihnaharjoittelun pariin | 73

Sujuvuutta ohituksiin | 81

Luoksetulo kuningaskäskynä | 86

Peruskäskyt tutuiksi | 94

Arkitapojen hinkkausta | 106

3 Yhteisymmärrys yksösjuttuna

Kontakti on yhteydenpitoa | 120

Palkitseminen on taitolaji | 129

Motivoi, motivoi! | 135

Häiriöharjoittelua | 140

4 Jokainen koira on yksilö

Koiramaiset käytöstarpeet | 148

Rodulla on väliä | 152

Koirien erilaisia luonteita | 156

5 Koirahaasteisiin pitää puuttua

Koiraelämän ihanteet ja arkihaasteet | 170

Koiran käytöshäiriöiden kirjo | 174

Vaikeimpien käytöshäiriöiden korjausmetodeja ja apuvälineitä | 187

6 Kivaa koiran kanssa

Liikkuminen on koiralle ilo ja
terveysteko | **200**

Harrastuksista on hyötyä | **208**

Yhteinen aika, se spesiaalein | **221**

Sydämelliset kiitokset | **226**

Koirasanastoa | **229**

Kirjallisuus | **237**

LUKIJALLE

KOIRA ON UPEA LEMMIKKI, jonka kanssa ei aika käy pitkäksi. Hyvätapaista koiraa on ilo pitää mukana menossa niin kotona, kulkuneuvoissa, kahviloissa kuin retki- nuotioillakin, jolloin se tuo omistajansa arkeen valtavasti hyvää mieltä.

Sujuva koira-arki ei kuitenkaan käynnisty itsestään vaan vaatii omistajalta tietoa, taitoa ja viitseliäisyyttä. Älykkäin ja ihaninkaan koira ei näet pysty ajattelemaan ja toimimaan kuten ihminen.

Tämä kirja pureutuu koiran tapakasvatukseen lujalla mutta lempeällä otteella. Avainsana onnistuneessa kasvattamisessa on positiivisuus: kun koiraa palkitaan toivotusta käytöksestä sen sijaan että sitä rankaistaisiin väärästä, se oppii vinhasti. Samalla kasvatus on mitä mukavinta yhteistä puuhaa, josta kumpikin osapuoli nauttii. Huolellinen tapakasvatus helpottaa omistajan elämää mutta on myös koiran etu: lemmikin on turvallista ja helppoa elää, kun se tietää ja taitaa kodin säännöt. Pitäähän arjen olla myös koiran kannalta mielekäästä!

Kirjan ensimmäisessä luvussa kerrotaan, miksi jokainen koira tarvitsee ja ansaitsee tapakasvatusta – mieluiten heti pennusta saakka, jolloin koira on oppivaisimmillaan. Kun koiran ohjaaminen on selkeää, johdonmukaista, reilua ja myönteistä, lemmikki oppii parhaiten ja siitä kasvaa yhteiskuntakelpoinen kaveri. Luku antaa vinkkejä myös hyvän koiranlukutaidon hankkimiseen: sen ansiosta omistaja osaa tulkita koiransa käytöstä ja ennakoida mahdollisia pulmatilanteita. Koiraa pitää siedättää koirantasoisesti vaihteleviin tilanteisiin, mutta kasvatuksen rinnalla sen täytyy saada kehittyä myös itsenäisesti, sillä koiran oivaltaessa itse palkintona on onnistumisen riemu ja pysyvä muistijälki.

*Sujuva koira-arki ei käynnisty
itsestään vaan vaatii omistajalta tietoa,
taitoa ja viitseliäisyyttä.*

NOORA VALKILA JA IRLANNINSETTERI LOTTA.

Kakkosluvussa ”tartutaan koiraa tassusta” eli kerrotaan yksityiskohtaisesti, kuinka kaikki arjen perustavat otetaan koiran kanssa haltuun. Eihän koira ilman ohjausta tiedä, miten sen toivotaan eri tilanteissa käyttäytyvän. Heti pentuvuonna koiralle opetetaan paljon muutakin kuin sisäsiisteys: sen on hyvä oppia suuntaamaan pureskeluvimmansa sallittuihin paikkoihin, olemaan yksin, noudattamaan kieltoja, rauhoittumaan, ulkoilemaan hienosti hihnassa, tulemaan kutsusta luokse ja tottelemaan peruskäskyjä. Luvussa annetaan myös vinkkejä siihen, jos harjoittelu koiran kanssa takkuua – näin nimittäin käy joskus kaikkein mestarillisimmillekin koirankasvattajille.

Mikä on toimivan koira-arjen tärkein edellytys? Se on koirakon – eli koiran ja ihmisen muodostaman parivaljakon – keskinäinen yhteisymmärrys. Tähän pureudutaan kirjan kolmosluvussa. Hyvä koirasuhde on sitä, että kummallakin remmin päässä on tuntumaa toisestaan ja sekä koira että omistaja tahtovat toimia kimpassa. Silloin kontakti pelaa. Sujuvan arjen salaisuuksia ovat kommunikointi koiran kanssa, taitava palkitseminen ja koiran motivointi, joita kaikkia luvussa käsitellään. Ja vaikka ympärillä tapahtuisi mitä, koirakon yhteistyö rullaa, kiitos hyvän häiriöharjoittelun.

Nelosluvussa pureudutaan koiraan yksilönä, eihän kahta samanlaista karva-kuonoa olekaan. Koira on koiraeläin, tietyn rodun edustaja ja vielä juuri oman luonteisensa. Mitä paremmin tunnet koira eläimenä ja olet perillä sen koiramaisista käytöstarpeista, tiedät koirasi rodun ominaispiirteet ja tyypillisen käytöksen, sitä paremmin ymmärrät koiraasi ja pystyt ohjaamaan sitä juuri sen luonteeseen sopivalla tyylillä.

Viitosluvussa hyökätään koirahaasteiden kimppuun. Isoista ja pienistä koirakompuroinneista pitää puhua ja niitä tulee ratkoa, jotta yhteinen arki ei sakkaisi ja koira voisi hyvin. Luvussa avataan koiraelämän haasteita pienistä arjen pulmista koirien käytöshäiriöiden kirjoon, johon kuuluvat muun muassa eroahdistus, stressi ja pelkotilat. Lisäksi esitellään tukku mahdollisia konsteja ja apuvälineitä, joilla vaikeimpia pulmia voidaan tarvittaessa koettaa taklata.

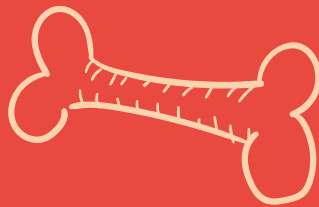
Lopuksi kirjan kuutosluvussa syvennetään tärkeää teemaa: monipuolisen liikunnan merkitystä koiran hyvinvoinnille ja terveydelle. Sellaista koira ei olekaan, joka ei viihtyisi juostessaan ja haistellessaan luonnon aarreaitan keskellä. Luvussa kurkistetaan myös kiehtovaan koiraharrastusmaailmaan, johon osallistumista kannattaa harkita – vahvistaahan mieluisa ja tavoitteellinen yhteinen puuha koiran ja omistajan suhdetta entisestään.

Tieto- ja tunnetulvan äärellä on hyvä pitää mielessä, että koiran kasvattamisen ei tarvitse olla työteliästä puurtamista. Riittää, että koira tietää paikkansa perheessä ja saa elää sopivaa, riittävän aktiivista arkea. Jokainen omistaja on viime kädessä oman koiransa paras asiantuntija.

Toivotan kaikille lukijoille lempeän lujaa, ihanaa koira-arkea!

1.

Yhteisen
arjen
rakentuminen

TAPAKASVATUSTA TARVITAAN

KOIRA ON ENSIMMÄINEN IHMISEN kesyttämä kotieläin. Koira ja ihminen ovat eläneet yhdessä ainakin 10 000 vuotta, ja sinä aikana heidän välilleen on kehittynyt ainutlaatuinen suhde. On sanottu, ettei mikään muu eläin pysty muodostamaan samanlaista psykologista liittoa ihmisen kanssa kuin koira. Ihminen muokkaa koiraa, mutta myös koira muovaa ihmistä. Koira-arki on paitsi koiran kasvattamista myös yhteen kasvamista ja yhteisen sävelen löytymistä. Se jos mikä on tunteita täynnä.

Koiralla on oma erityinen paikkansa omistajiensa maailmassa. Monien tutkimusten mukaan ihmiset, joilla on lemmikki, ovat muita terveempiä ja onnellisempia. Koiran hellimisen ja koiralle puhumisen on todettu muun muassa vähentävän stressiä, vahvistavan turvallisuuden tunnetta, lievittävän kipua, nopeuttavan paranemista ja virkistävän dementoituneita. Koira kiintyy läheisiinsä aidosti ja osoittaa uskollisuuttaan myös haastavampien kausien jälkeen. Koira ei koskaan valehtele.

Vaikka koira ja ihminen ovat toisilleen tärkeitä, yhteinen arki ei automaattisesti ala sujua toivotulla tavalla. Suuri osa koiran luontaisista käytösmalleista, kuten kaivaminen, ruoan nappaaminen ja esineiden kaluaminen, ovat näet suorassa ristiriidassa sen kanssa, mitä nyky-yhteiskunta koiralta odottaa.

Koira on kesytetty versio sudesta, eikä se ole täysin vaaraton kotieläin. Jos lemmikkikoira ei tiedä paikkaansa perheessä, se voi vihaisena tai peloissaan esimerkiksi näykkäistä tai karata, sillä pureminen ja pakeneminen ovat sille luontaisia puolustautumiskeinoja.

Toivotut tavat ja sallitut toimintamallit täytyy koiralle siis opettaa. Tapakasvatus on koiran perusoikeus, jonka ansiosta koiran on ylipäättään mahdollista täyttää omistajansa toiveet ja odotukset mukavana lemmikkinä. Huolella tehty tapakasvatus toimii vankkana pohjana sujuvalle arjelle mutta myös koiran myöhemmälle koulutukselle ja erilaisille harrastustreeneille.

Tapakasvatusta tarvitaan, vaikka hankkisi koiran vain seuraksi kotiin. Koiran kanssa on mukavampaa elää, jos koira osaa jättää kengät eteisessä rauhaan, olla vahtaamatta jokaista suupalaa ja mylläämättä sänkyä. Hyvin kasvatettu koira osaa

odottaa rauhallisesti ja ohittaa vastaan tulijat lenkillä sujuvasti. Yhteispelin toimiessa koiran kanssa tulee varmasti touhuttua enemmän ja koira tuo omistajansa arkeen ison kasan iloa, ei huolta ja stressiä.

Hyvien tapojen hallitseminen kohentaa elämänlaatua myös koiran näkökulmasta. Hyvätapainen koirakansalainen saa nauttia sellaisista etuisuuksista, joista toiset koirat voivat vain haaveilla. Onhan upeaa vaihtelua päästä omistajan matkaan asioille, tavata koirakavereita tai kokeilla jotain uutta harrastusta. Oppiminen on kaikista koirista aina kivaa, ja koiran itsensä on helppo olla, kun se tietää ja tuntee perheen tavat ja osaa noudattaa niitä.

Hyvät tavat ennaltaehkäisevät ongelmia. Esimerkiksi lenkkeilystä voi tulla epämiellyttävää ja riskialtistakin, jos koira ei osaa olla hihnassa. Huonosti käytetty koira voi vähentää ulkoilun houkuttelevuutta, ja jos eläin ei saa purettua fyysisistä aktiivisuuttaan ulkona, se keksii usein jotain omistajan näkökulmasta ikävää puuhaa sisällä.

*Oppiminen
on kaikista
koirista aina
kivaa.*

Hyvät tavat opitaan parhaiten pentuna

HUOLELLINEN TAPAKASVATUS ON TÄRKEÄÄ aloittaa heti pennun saapuessa kotiin, sillä nuorena koira on oppivaisimmillaan. Kun koiralle tarjoaa riittävästi tekemistä, johon myös tapojen harjoittelu lukeutuu, tihutyöt jäävät vähemmälle. Hyviin tapoihin kuuluu, että ulos lähdettäessä koira osaa ottaa pyydetyn asennon kytkemistä varten tai ainakin odottaa hyörimättä, kunnes omistaja saa takin päälleen. Hyvätapainen koira osaa vetäytyä pois jaloista pörräämästä, kun ihmiset ruokailevat, ja se ymmärtää, ettei vieraita vasten hypitä. Hissillä matkustettaessa koiran kannattaa oppia olemaan raapimatta ovea ja odottamaan tyynesti oven avautumista.

Kun jotain asiaa toistetaan arjessa uudestaan ja uudestaan, tavasta tulee koiralle rutiini, jota ei tarvitse erikseen ”mieltä”. Jos omistaja esimerkiksi järjestelmällisesti pysähtyy aina suojatien reunaan, koira oppi hyvin nopeasti, että jalkakäytävän reunalla on stopin paikka. Näin tavasta tulee koiralle automatio, eikä se enää syöksähtele kadulle remminmitan päähän vaaratilanteita aiheuttamaan.

Pennun energia kannattaa suunnata sallittuihin asioihin ja toivottujen tapojen opetteluun, sillä näin ei-toivottu käyttäytyminen, kuten hyppiminen, säntäily ja ihmisten tavaroiden kaluaminen vähentyy. Fiksun touhuilun lomassa koira saa mielihyvää omistajan kehuista ja sen itseluottamus ja onnistumisenhalu kasvavat, mikä lisää eläimen hyvinvointia.

Käskystä istuva koira on peruskauraa, mutta pennulla ei ole aivoihin koodattua viestiä, jonka ohjeistamana se osaisi painaa pyllyn maahan ISTU-sanan kuultuaan. Koiran voi odottaa tekevän vain sellaisia asioita, joita sille on opetettu ja joita se on oppinut. Siksi istumista, kuten kaikkia muitakin käskysanoihin kytkettyjä liikkeitä, on harjoiteltava ahkerasti.

Koska eri perheissä on erilaiset tavat, tapakasvatuksen sisältö ja painotukset voivat hieman vaihdella. Jos koiran ei toivota oleilevan sohvalla, sitä ei päästetä sinne pentunakaan, vaan se opetetaan lepäämään muualla. Jos koira puolestaan saa isona korstonaikin loikoilla sohvalla, voi pennun napata kainaloon

*Pennun energia
kannattaa
suunnata
sallittuihin asioihin.*

telkkarinkatseluseuraksi. Jos koiran kanssa liikutaan paljon autolla, se totutetaan pienestä pitäen hakeutumaan omalle matkustuspaikalleen ja oleilemaan siellä reissun ajan rauhallisena. Jos puolestaan suositaan julkisia, kannattaa laittaa paukut pentuaikana siihen, että harjoitellaan siivoa junalla, bussilla, metrolla ja ratikalla matkustamista.

Erityisesti pentuaikana koiran on hyvä saada kokeilla asioita myös itse ilman omistajan ohjausta, kunhan kyse ei ole mistään vaarallisesta. Koira saa siis toisinaan riehua tolppaan törmäämisen uhallakin, järsiä käpyjä ja rymytä ravassa, upota lumihankeen ja loikkia kallioilla. Monenlaisia koirakavereitakin kaivataan. Pentu ei traumatisoidu, jos vanhempi tai suurempi koira ojentaa sitä ärhäkästikin. Jos pentu vaikkapa kokeilee puruvoimaansa toisen koiran korvaan, toisen koiran on hyvä huomauttaa siitä. Samaan tapaan emokin on jo koira pentulaatikossa ohjannut.

Selkeys on valttia

PERHEEN PITÄÄ SOPIA YHTEINEN linja siitä, mitä koira saa ja mitä se ei saa tehdä. Koiran kannalta selkeys on valttia. Eläin ei esimerkiksi ymmärrä, että puhtaana saa hypätä nojatuoliin, mutta kuraisena ei. Koira näet ajattelee melko mustavalkoisesti, ja jos jokin on ollut joskus sallittua, sen muuttuminen kielletyksi on koiran mielestä sekavaa. Eihän se ymmärrä tilannekohtaisia sanallisia perusteluja.

Mitä selkeämmin uuden asian koiralle opettaa tai sen itse oivaltaman jutun palkitsee, sitä paremmin koira oppii. Jos esimerkiksi koiran tahdotaan istuvan omistajan jaloissa bussimatkan ajan, se ohjataan lempeästi istumaan. Jos koira itse oivaltaa, että bussin tärisevällä lattialla on mukavampi makoilla, annetaan sen tehdä niin, omistajan jaloissa. Selkeyttä on se, että koira ei ikinä lähde jaloista nuuskimaan muiden matkustajien kauppakasseja eikä siirry paikaltaan edes silloin, kun käytävällä kulkee mukavan oloinen koirakaveri. Bussissa matkustetaan paikoillaan omistajan jaloissa ja siirtymiset hoidetaan ripeästi. Bussimatkailuun ei siis kuulu mitään virikkeitä, ei edes muilta matkustajilta saatuja rapsutteluja, vain aloillaan olo. (Toki harjoittelevaa koira voi ajoittain tästä itse palkita esimerkiksi rauhallisilla kehuilla, rapsutuksilla ja nameilla.)

Koira oppii asiat toistojen kautta. Tapakasvatus on halutun käytöksen vahvistamista riittävän paljon ja riittävän hyvin. Selkeiden kaavamaisten toistojen myötä hyvästä käytöksestä tulee koiralle kannattava tapa ja ylimääräinen hösellys unohtuu.

Siksi säännöllisyys ja johdonmukaisuus ovat avainasemassa koiran oppimisessa. On tärkeää kerrata harjoitteita sinnikkäästi juuri niissä ympäristöissä ja tilanteissa, joissa niitä sitten tosielämässäkin tullaan tarvitsemaan. Paras paikka pennun tapaharjoituksille on aluksi koti ja oma tuttu lähiympäristö, jossa koira on todennäköisesti vastaanottavainen ja rento. Pieniä, selkeitä harjoituksia tehdään päivittäin monta kertaa. Myöhemmin samat käskyt toimivat myös vieraisissa paikoissa, kuten kylässä tai kauppakeskuksessa. Kun SIVULLE-käsky kajahtaa, koira istahtaa omistajansa vasemmalle puolelle. Jopa yhteisellä uimaretkellä koira hakeutuu oikealle paikalle, vaikkei voi vedessä peppuaan maahan painaakaan.

Noin vuoden iässä pentumainen touhotus yleensä hiipuu, ja jos harjoittelu on ollut ahkeraa ja kasvatus selkeää, koira taitaa silloin jo ison kasan hyviä käytöstapoja ja peruskäskyjä. Toki jotkut koirarodut ja yksilöt aikuistuvat muita hitaammin, ja varsinaisesti koira aikuistuu vasta noin parin kolmen vuoden ikäisenä. Niinpä jos oma koira ei vielä vuoden vanhana ole tapamestari, harjoituksia pitää vain sinnikkäästi jatkaa.

Iloisen kannustava tietopaketti kaikille koiranomistajille

JOTTA YHTEINEN ARKI SUJUISI, jokainen koira tarvitsee kunnan tapakasvatuksen. Vaikka vietit ja vaistot vievät koiraa, se motivoituu oppimaan hyvät tavat havaitessaan hyötyvänsä tottelemisesta.

TÄMÄ KIRJA PUREUTUU KOIRAN määrätietoiseen ja reiluun tapakasvatukseen. Huolellinen kasvatusta on myös koiran etu: sen on turvallista ja helppoa elää, kun se taitaa kodin säännöt. Kirja esittelee laajasti ja käytännönläheisesti, kuinka koira opetetaan lempeän lujalla otteella toivotuille tavoille. Avainasioita ovat palkitseminen ja hyvä kontakti lemmikin kanssa.

SAMALLA PEREHDYTÄÄN KOIRAN LUONTAISIIN käytöstarpeisiin, liikunnan merkitykseen ja koirien luonne-eroihin. Kirja antaa tietoa myös koira-arjen haasteista: miten varautua ja ratkaista pulmat ajoissa. Mitä paremmin koiran käytöstä tuntee, sitä fiksummin osaa ennaltaehkäistä ongelmia ja selviää kinkkisten tilanteiden yli. Näin koira pääsee nauttimaan monipuolisesta elämästä, ja remmin toisessa päässä kulkee tyytyväinen omistaja.

9 789520 435752

www.tammi.fi

67.451

ISBN 978-952-04-3575-2

Kannen kuvat: Aino Pikkusaari | Kannen suunnittelu: Laura Ylikahri